

U.2022B.31

Retspleje 22.8 og 26.2

Sagsomkostninger i småsager om krav på kompensation i henhold til EU-Forordning 261/2004, der afsluttes forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse

- ♦ *Artiklen fremlægger gældende ret om tilkendelse af sagsomkostninger i flysager, der afsluttes inden rettens udarbejdelse af fortegnelse, og berører navnlig spørgsmålet, hvordan kriteriet »ganske særlige omstændigheder« anvendes i disse sager.*

Af Nichlas Madsen, specialkonsulent i Procesbevillingsnævnet

1. Sagsomkostninger i småsager

Fastsættelsen af sagsomkostninger i småsagsprocessen er reguleret i retsplejelovens kapitel 39, hvor det af retsplejelovens § 408, stk. 1, fremgår, at sagsomkostningerne i småsager fastsættes efter reglerne i retsplejelovens kapitel 30, jf. dog § 408, stk. 2.

Henvisningen til de almindelige regler om sagsomkostninger i kapitel 30 indebærer, at den tabende part skal erstatte den vindende part dennes nødvendige udgifter i forbindelse med retssagen, at udgifter til advokatbistand eller anden dækningsberettiget bistand skal erstattes med et passende beløb, og at øvrige udgifter skal erstattes fuldt ud.¹

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget², hvor småsagsprocessen blev indført, fremgår blandt andet, at den tabende part i overensstemmelse med de almindelige regler om sagsomkostninger som udgangspunkt skal erstatte den vindende parts udgifter, som denne *med føje* har afholdt i forbindelse med retssagen. Det fremgår ligeledes, at den tabende part ikke skal erstatte *unødvendige udgifter*.

Af Retsplejerådets betænkning nr. 1436/2004 fremgår blandt andet følgende, som Justitsministeriet ikke medtog i bemærkningerne til lovforslaget:

»Retsplejerådets forslag indebærer endvidere, at hvis en part går tidligt til advokat, dvs. før retten fremsender fortegnelsen over parternes påstande, anbringender og beviser (jf. afsnit 2.3.5 ovenfor), bærer parten selv risikoen for, at sagen bortfalder før dette tidspunkt, idet modparten i tilfælde heraf ikke vil kunne pålægges at erstatte en sådan udgift til advokatbistand som sagsomkostning. Hvis sagen bortfalder efter, at retten har fremsendt fortegnelsen over parternes påstande, anbringender og beviser, men før domsforhandlingen, vil en part, der har afholdt udgifter til advokatbistand, derimod som sagsomkostning kunne tillægges et skønsmæssigt fastsat mindre beløb til dækning af advokatens forberedelse af domsforhandlingen.«

Hovedsigtet med at indføre småsagsprocessen var, at parterne skulle kunne være trygge ved processen, samtidig med at parternes udgifter til advokatbistand skulle være forudsigelige og af beskeden størrelse. Formålet var i forlængelse heraf, at der skulle være et mere rimeligt forhold mellem omkostningerne forbundet med sagens førelse og sagens betydning, hvilket blandt andet skulle

lykkes ved, at parterne ikke skulle have behov for advokatbistand, når sagerne blev behandlet i småsagsprocessen.

Efter indførelsen af småsagsprocessen var det imidlertid uklart, i hvilke tilfælde den sagsøgte part kunne tilkendes sagsomkostninger som vindende part, når sagsøger hævdede sagen forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse. I den indledende retspraksis efter indførelsen af reglerne blev den sagsøgte part imidlertid som oftest tilkendt sagsomkostninger med et beløb svarende til inkassosalæret eller et skønsmæssigt fastsat beløb.³ Der synes ikke at foreligge nogen (trykte) kendelser, hvor

32

sagsomkostninger er blevet ophævet med henvisning til sagsprocessens indretning og formål.

1.1. U 2016.3689 H – Ganske særlige omstændigheder

Den praksis, der havde været efter indførelsen af reglerne om småsagsprocessen, blev ændret ved Højesterets kendelse af 3. august 2016 (U 2016.3689 H). Her slog Højesteret fast, at der kun under ganske særlige omstændigheder kan tilkendes sagsomkostninger til sagsøgte i en situation, hvor sagsøgeren har hævet en småsag før rettens udarbejdelse af fortegnelse over parternes påstande, anbringender og beviser.

Sagen udsprang af en tvist vedrørende påståede mangler ved en hest, herunder om manglerne havde været til stede på tidspunktet for risikoens overgang. Sagsøgeren indleverede selv stævning og blev under sagen bistået af en lokal retshjælp. Sagsøgte indleverede svarskrift ved sin advokat. Under sagens forberedelse blev der stillet spørgsmål til en sagkyndig⁴ om hestens stand. Disse spørgsmål blev udarbejdet af retten.

Efter besvarelsen af spørgsmålene hævdede sagsøgeren sagen. På dette tidspunkt havde retten ikke udarbejdet fortegnelse.

Byretten tilkendte sagsøgte sagsomkostninger med knap 10.900 kr. eksklusive moms, idet byretten lagde vægt på forberedelsens omfang, og at det efter byrettens opfattelse havde været nødvendigt med advokatbistand. Sagen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse kæret til landsretten, der fastsatte sagens omkostninger til et beløb svarende til inkassosalæret på knap 2.880 kr. Landsretten

¹ Jf. retsplejelovens §§ 314 og 316.

² Lovforslag nr. 168 af 1. marts 2006 Forslag til ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreformen).

³ Der kan henvises til U 2009.1641, 1642 og 1643 V (sagsomkostninger svarende til inkassosalæret), U.2009.553 Ø (sagsomkostninger fastsat skønsmæssigt og under hensyntagen til udenretlige inkassoomkostninger), U 2011.1154 Ø (sagsomkostninger fastsat skønsmæssigt), U 2012.2193 V (sagsomkostninger svarende til inkassosalæret) U 2013.342 Ø (sagsomkostningerne fastsat skønsmæssigt), U 2014.1913 Ø (sagsomkostninger svarende til inkassosalæret).

⁴ Der var tale om forenklet syn og skøn efter retsplejelovens § 404.

lagde vægt på, at sagsøger måtte anses som den tabende part, hvorfor hun skulle betale sagsomkostninger til modparten.

Denne afgørelse blev – også med Procesbevillingsnævnets tilladelse⁵ – indbragt for Højesteret, der bemærkede, at sagsøgeren havde hævet sagen, før retten havde fremsendt fortegnelsen over parternes påstande, anbringender og beviser, og at det var retten, der havde udformet spørgsmålene til den sagkyndige. Endvidere udtalte Højesteret, at småsagsprocessen efter forarbejderne er indrettet på en sådan måde, at parterne ikke har behov for advokatbistand under sagens forberedelse, og at det i en situation som den foreliggende kun under *ganske særlige omstændigheder* kunne komme på tale at tilkende sagsøgte sagsomkostninger.

Højesteret fandt, at der ikke forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, og ændrede derfor landsrettens kendelse, så ingen af parterne skulle betale sagsomkostninger til den anden part.

Højesterets resultat var umiddelbart bemærkelsesværdigt. Dels fordi sagen blev hævet på et relativt sent stadie, dels fordi der havde været udvekslet flere processkrifter og været sagkyndig bevisførelse. Det kan derfor være svært at forestille sig, hvilke yderligere sagsskridt der skal have været foretaget, for at der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at der kan tilkendes sagsomkostninger i en småsag, der bliver hævet inden rettens fremsendelse af fortegnelsen. Det har i forbindelse med Højesterets vurdering af spørgsmålet om sagsomkostninger dog formentlig spillet en afgørende rolle, at byretten forud for afholdelsen af forenklet syn og skøn bestemte, at sagen ikke skulle behandles i den almindelige proces, da sagen kunne afklares ved enkle spørgsmål til en veterinær sagkyndig, ligesom det var retten, der havde udarbejdet spørgsmålene til den sagkyndige.

Det bemærkes, at hverken landsretten eller Højesteret forholdt sig udtrykkeligt til det af byretten anførte om, at det havde været nødvendigt med advokatbistand under sagen. Dette kan formentlig ikke anses som udtryk for, at *nødvendighedskriteriet* ikke er relevant for vurderingen af, om der skal tilkendes sagsomkostninger, herunder om der foreligger de af Højesteret anførte ganske særlige omstændigheder, men nok nærmere, at hverken landsretten eller Højesteret fandt, at det havde været nødvendigt med advokatbistand. Højesteret bemærkede da også i præmisserne, at det var retten, der havde udformet spørgsmålene til den sagkyndige.

1.2. Retsplejelovens § 318 og § 336 a

Det følger af retsplejelovens § 318, stk. 2, jf. § 336 a, at en part, der på uforvarlig måde har foranlediget overflødige eller unødige processuelle skridt, skal erstatte modparten udgifterne herved. Bestemmelsen kan eksempelvis finde anvendelse, hvor en af parterne har forhalet sagen eller nægtet at indgå i forligsdrøftelser med modparten.

Af Retsplejerådets betænkning nr. 1436/2004 fremgår blandt andet følgende af de almindelige bemærkninger punkt 4.4:

33

»Det udvidede ansvar for den tabende part, når denne har handlet uforvarligt, vil navnlig være aktuelt ved åbenbart grundløse søgsmål eller indsigelser, som den tabende part måtte være klar over var åbenbart grundløse.

Formuleringen »måtte være klar over« (i stedet for »var klar over«) indikerer, at der ikke kræves bevis for, at den tabende part mod bedre vidende har fremsat åbenbart grundløse krav eller indsigelser. Det er tilstrækkeligt, at krav eller indsigelser fra først af fremstod som åbenbart grundløse, og at der ikke foreligger undskyldelige forhold hos den tabende part.

Det vil efter omstændighederne være undskyldeligt, at den tabende part på grund af ukendskab til retsreglerne ikke er klar over, at krav eller indsigelser er åbenbart grundløse. Dette gælder imidlertid kun indtil det tidspunkt, hvor

den pågældende har modtaget relevant juridisk rådgivning. Hvis en person trods relevant juridisk rådgivning ikke kan eller vil indse, at krav eller indsigelser er åbenbart grundløse, ifalder den pågældende erstatningsansvar for modpartens fulde omkostninger ved retssagen.«

Bestemmelsen finder også anvendelse i småsager, hvilket giver anledning til at overveje, om bestemmelsen direkte – eller analogt – kan anvendes som løftestang i forhold til at statuere »ganske særlige omstændigheder«, jf. U 2016. 3689 H. Da sagsomkostningerne i småsager fastsættes efter reglerne i retsplejelovens kapitel 30, jf. retsplejelovens § 408, stk. 1, taler mest for en »direkte« anvendelse af bestemmelsen.

Bestemmelsen pålægger en part et culpaansvar for modpartens omkostninger ved partens overflødige processkridt.⁶ Anvendelse af § 318 forudsætter således, at parten har iværksat et processkridt, som parten vidste eller burde vide var overflødig. En part må i denne relation identificeres med sin rettergangsfuldmægtig.

Bestemmelserne ses ikke ofte anvendt i retspraksis, men der kan henvises til Østre Landsrets kendelse af 5. oktober 2020 (FM 2020.164), hvorved Østre Landsret pålagde en udlejer at betale sagsomkostninger til en lejer.

Sagen havde været behandlet og afgjort i Huslejenævnet, hvorefter udlejer udtog stævning mod lejer, uden at udlejer forud herfor havde taget kontakt til lejer med henblik på at afklare, om en indsigelse fortsat opretholdtes. Da lejer herefter tog bekræftende til genmæle efter modtagelse af stævningen, blev det bestemt, at sagsanlægget havde været unødvendigt, og at udlejer ikke i tilstrækkelig grad havde forsøgt at undgå unødige sagsskridt, hvorfor udlejer skulle betale sagsomkostninger til lejer.

Østre Landsrets kendelse blev ikke søgt indbragt for Højesteret.

I Østre Landsrets kendelse af 26. februar 2021 (U 2021.2026 Ø) i en småsag, ændrede landsretten byrettens afgørelse om, at der skulle tilkendes sagsøger, der hævdede sagen, omkostninger i medfør af retsplejelovens § 318, og ophævede i stedet sagens omkostninger under henvisning til U 2016.3689 H.

I Østre Landsrets kendelse af 21. september 2021 (U 2020.3669 Ø) bestemte et flertal af landsrettens dommere, at der var grundlag for at tilkende sagsøgeren sagsomkostninger, uanset at sagsøgeren havde hævet sagen med henvisning til, at den sagsøgte havde »foranlediget sagsanlægget« og i øvrigt handlet således, at han skulle erstatte sagsøger et beløb svarende til retsafgift og et beløb til dækning af udgift til advokat.

2. Sagsomkostninger i småsager om krav på kompensation i henhold til EU-Forordning 261/2004

Indførelsen af EU-Forordning 261/2004 har affødt, at en række inkassovirksomheder har påtaget sig at inddrive passagerers krav i henhold til forordningen. Disse inkassovirksomheder tilbyder at inddrive passagerers krav om flykompensation ud fra princippet om »no cure, no pay«, hvilket betyder, at inkassovirksomheden får en andel af kompensationen, såfremt denne betales af flyselskabet, men at passageren som udgangspunkt ikke afholder positive omkostninger til inkassovirksomheden. Dette synes i praksis at have foregået ved, at den kompensationsøgende passager overdrager kravet til inkassovirksomheden, som herefter rejser kompensationskravet i eget navn. Disse inkassovirksomheder synes at have som eneste beskæftigelse at inddrive krav på kompensation efter EU-Forordning 261/2004.

EU-Forordningen har medført et meget stort antal sager navnlig ved Københavns Byret og Retten i Kolding, hvor der alene i 2019

⁵ PBN j.nr. 2016-22-0115.

⁶ Folketingstidende 2004-05, tillæg A, s. 5555 (bemærkninger til § 318).

blev modtaget 11.265 såkaldte flysager.⁷ En væsentlig forudsætning for ovenstående forretningsmodel har været, at inkassovirksomhederne ved inddrivelse af krav på kompensation efter EU-Forordning 261/2004 efter omstændigheder vil være berettiget til inkassosalær, som tilkendes i henhold til Præsidenterne for Østre og Vestre Landsrets vejledende satser pr. 1. juni 2017 for fastsættelsen af et passende beløb til dækning af udgifter til advokatbistand i inkassosager.

Byretterne har hertil oplyst, at sagerne kan tage længere tid end almindelige småsager.⁸ Årsagerne er blandt andet, at sagerne, der udspringer af en EU-forordning, generelt kræver mere indgående juridiske analyser end almindelige småsager. Herudover er der ofte tale om udenlandske selskaber, over for hvem stævningen skal forkyndes i udlandet, og flyselskabernes danske repræsentanter skal ofte indhente oplysninger fra udlandet, hvilket kan være besværligt og tidskrævende. Samtidig kan gennemløbstiden påvirkes af, at en del sager må sættes i bero på, at der afsiges principielle domme, eller at EU-Domstolen besvarer præjudicielle spørgsmål. Det bemærkes ligeledes, at kravene er undergivet en 3-årig forældelse, og ikke sjældent modtages stævninger først længe efter flyafgangen.

Flysagerne har givet anledning til spørgsmålet om, hvorvidt det sagsøgte flyselskab kunne tilkendes sagsomkostninger, uanset at sagen blev behandlet som en småsag, som blev hævet forud for rettens udarbejdelse af

34

fortegnelse. Sagsomkostningsproblematikken har navnlig vedrørt tilfælde, hvor det sagsøgte flyselskab har anerkendt kravet på kompensation efter EU-Forordning 261/2004, men af andre årsager har påstået sig tilkendt sagsomkostninger ud fra et synspunkt om, at der har været tale om unødvendig sagsførelse. Synspunktet synes at have været støttet på retsplejelovens § 318, stk. 2, jf. § 336 a.

Sagerne har vedrørt en række typetilfælde, der synes at kunne kategoriseres⁹ således:

- Sager anlagt ved en byret, der ikke havde stedlig kompetence til at behandle sagen (afsnit 3.1.)
- Sager, hvor flyselskabet ikke har været rette sagsøgte (afsnit 3.2.)
- Sager, hvor kravet på kompensation allerede er betalt (afsnit 3.3.)

Sagerne har rejst spørgsmålet om, hvorvidt der i sådanne tilfælde kan være tale om ganske særlige omstændigheder, der kan begrunde, at flyselskabet tilkendes sagsomkostninger.

Byretterne har således afsagt en række kendelser, hvorved flyselskaberne er tilkendt sagsomkostninger, selvom der har været tale om en småsag, der hæves forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

Afgørelserne har helt overvejende været begrundet i synspunktet om, at procesførelsen har været unødvendig, sammenholdt med, at sagsøgerne har været repræsenteret af en professionel part, der alene beskæftiger sig med at inddrive krav i henhold til EU-Forordning 261/2004.

Denne praksis er i det væsentligste blevet underkendt af landsretterne med henvisning til forarbejderne til retsplejelovens

kapitel 39 og Højesterets kendelse af 3. august 2016 (U 2016.3689 H), jf. nærmere nedenfor.

3. Retspraksis

3.1. Sager som anlægges ved forkert værneting

Ved Østre Landsrets kendelse i U 2020.3668 Ø bestemte landsretten, at anlæggelsen af en flysag ved forkert værneting ikke udgjorde en sådan særlig omstændighed, at der kunne tilkendes det sagsøgte flyselskab sagsomkostninger i en småsag, der blev hævet af sagsøger forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

Sagen angik en flyvning fra Venedig til Berlin. I anledning af flyvningen anlagde sagsøgeren sag mod flyselskabet ved Københavns Byret, idet sagsøgeren påstod sig tilkendt kompensation med henvisning til, at flyet ankom forsinket til Berlin.

I sin duplik påstod flyselskabet sagen afvist med henvisning til, at der ikke var værneting for kravet i Danmark, idet sagen mod flyselskabet ikke havde nogen tilknytning til Danmark. Sagsøger hævdede sagen umiddelbart herefter og gjorde i den forbindelse gældende, at sagsomkostningerne burde ophæves med henvisning til Højesterets kendelse i U 2016.3689 H.

Byretten hævdede på denne baggrund sagsomkostningerne, men omgjorde tilsyneladende denne beslutning, efter at flyselskabet var fremkommet med bemærkninger, hvorved flyselskabet henviste til, at der med henvisning til retsplejelovens § 318 var grundlag for at tilkende flyselskabet sagsomkostninger uanset Højesterets kendelse i U 2016.3689 H.

Byretten bestemte således herefter, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger svarende til inkassosalæret. Byretten henviste i sin begrundelse til, at der ikke er værneting for sagen ved Københavns Byret, at sagsøgeren havde været repræsenteret af en professionel partsrepræsentant, som alene beskæftiger sig med at repræsentere flypassagerer i sager vedrørende kompensationskrav efter EU-Forordning 261/2004, og at sagsøgeren ved sin unndladelse af at undersøge, hvorvidt der var værneting ved Københavns Byret, havde påtaget sig en ikke ubetydelig procesrisiko. Under disse omstændigheder fandt retten, at det måtte have været *åbenlyst* for sagsøgerens repræsentant, at der ikke var værneting ved Københavns Byret.

Byretten fandt på denne baggrund, at sagen havde været unødigt anlagt, og at sagsøgeren derfor skulle betale sagsomkostninger til flyselskabet svarende til inkassosalæret.

Kendelsen blev kærret med Procesbevillingsnævnets tilladelse¹⁰ til Østre Landsret, som ændrede byrettens afgørelse, således at hver part skulle bære egne sagsomkostninger. Landsretten fandt, at det forhold, at sagen var anlagt ved et forkert værneting, ikke var en sådan særlig omstændighed, at der kan tilkendes sagsøgte sagsomkostninger for advokatbistand forud for udarbejdelsen af den ovennævnte fortegnelse.

Landsretten angav, at det ikke ændrede herved, at sagsøgeren var repræsenteret ved advokat, der efter det af byretten anførte alene beskæftigede sig med repræsentation af sagsøgere i sager vedrørende kompensation for flyforsinkelse.

Samme resultat nåede Østre Landsret ved utrykt kendelse af 16. september 2020.¹¹ Sagen vedrørte en flyvning fra en lufthavn i Berlin til Mallorca. Flyselskabet påstod sagen afvist med henvisning

⁷ Jf. besvarelse af spørgsmål nr. 741 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 23. januar 2020.

⁸ Jf. besvarelse af spørgsmål nr. 741 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 23. januar 2020.

⁹ Opdelingen er ikke udtømmende, og der forekommer også andre tilfælde, men i mindre omfang. Nedenfor omtales således f.eks. en afgørelse, hvor sagen er hævet, uden at sagsøgeren har angivet baggrunden herfor.

¹⁰ PBN j.nr. 2020-21-0657.

¹¹ BS-18894/2020-O.

til, at Københavns Byret ikke havde stedlig kompetence til at behandle sagen.¹² I sagen havde parterne udvekslet stævning,

35

svarskrift, replik og duplik, ligesom byretten havde bestemt, at der ikke skulle udarbejdes fortegnelse i sagen. Sagen blev hævet mindre end en måned forud for forberedelsens afslutning.

Byretten bestemte, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger. Af byrettens begrundelse fremgik blandt andet, at byretten, med henvisning til den omfattende skriftveksling, og at sagsøgerne var repræsenteret ved en professionel repræsentant, som alene beskæftiger sig med repræsentation af sagsøgere i sager vedrørende kompensation for flyforsinkelse, fandt, at der i sagen forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, at sagsøgeren kunne pålægges at betale sagsomkostninger. På den baggrund bestemte retten, at sagsøgerne til sagsøgte skulle betale 2.000 kr. i sagsomkostninger.

Afgørelsen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse kæret til Østre Landsret,¹³ som ændrede byrettens afgørelse, idet Østre Landsret fandt, at der ikke foreslå sådanne ganske særlige omstændigheder, der kunne begrunde, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger.

Landsretten anførte indledningsvis, at det af forarbejderne til retsplejelovens kapitel 39 om behandling af sager om mindre krav og af Højesterets kendelse af 3. august 2016 (U 2016.3689) fremgik, at det i en situation, hvor sagsøger hæver sagen, før retten har fremsendt fortegnelse over parternes påstande, anbringender og beviser, kun under ganske særlige omstændigheder kan komme på tale at tilkende sagsøgte sagsomkostninger.

Landsretten fandt, at situationen i denne sag, hvor det var besluttet, at der ikke skulle udarbejdes en fortegnelse, måtte ligestilles hermed, og landsretten fandt på den baggrund, at der i den foreliggende sag ikke forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, at flyselskabet undtagelsesvist kunne tilkendes sagsomkostninger. Landsretten fandt heller ikke grundlag for i medfør af retsplejelovens § 318 at pålægge passagerne at betale sagsomkostninger.

Landsretten bestemte derfor, at hver part skulle afholde egne omkostninger.

3.2. Sager, der anlægges mod det forkerte flyselskab

Ved kendelse trykt i U 2020.3109 V bestemte Vestre Landsret, at hver part skulle bære egne omkostninger i en sag, hvor seks passagerer havde anlagt sag mod det forkerte flyselskab.

Seks passagerer anlagde sag mod et flyselskab med påstand om betaling af kompensation som følge af en flyforsinkelse. Passagererne hævdede sagen, efter at flyselskabet havde indleveret svarskrift, men forud for at retten havde udarbejdet fortegnelsen.

Byretten bestemte, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger svarende til inkassosalæret. Byretten henviste til, at det kun under ganske særlige omstændigheder kunne komme på tale at tilkende sagsøgte sagsomkostninger i en sag som den foreliggende. Byretten henviste herefter til, at sagsøgerne havde været repræsenteret af en inkassovirksomhed, der alene beskæftiger sig med sager om flykompensation. Herefter lagde byretten vægt på, at sagsøgerne havde anlagt sag mod det pågældende flyselskab, uanset at der af passagerernes billet fremgik et andet flyselskab,

ligesom byretten lagde vægt på, at sagsøgerne indgav replik uden at forholde sig til, at det sagsøgte flyselskab havde gjort gældende, at de ikke havde foretaget den pågældende flyvning (og dermed ikke var rette sagsøgte). Da sagsøgerne først herefter hævdede sagen ved det forberedende retsmøde, fandt byretten, at der forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, hvorefter det sagsøgte flyselskab blev tilkendt sagsomkostninger.

Afgørelsen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse indbragt for Vestre Landsret.¹⁴

Vestre Landsret ændrede byrettens afgørelse således, at hver part skulle bære egne omkostninger. Landsretten anførte, at det kunne lægges til grund, at sagen blev hævet, fordi flyselskabet ikke var rette sagsøgte. Landsretten anførte herefter, at uanset at sagen ikke skulle have været anlagt, forelå der ikke sådanne ganske særlige omstændigheder, at der undtagelsesvist kunne tilkendes flyselskabet sagsomkostninger, også selvom flyselskabet havde indleveret svarskrift.

Det samme resultat nåede Østre Landsret til ved en utrykt kendelse af 3. september 2020.¹⁵

Sagen angik en forsinkelse ved en flyvning mellem København og Antalya. Sagen blev anlagt mod et flyselskab, som ikke havde markedsført eller udført flyvningen.

Efter flyselskabets afgivelse af svarskrift hævdede sagsøgeren sagen og overlod det til byretten at træffe bestemmelse om sagens omkostninger. Byretten bestemte, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger svarende til inkassosalæret.

Byretten fandt, at der forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, der kunne begrunde, at flyselskabet tilkendes sagsomkostninger. Byretten henviste til, at sagen var anlagt mod et forkert flyselskab, og at der havde været et omfattende arbejde forbundet med sagen for flyselskabet, og at sagsøger var repræsenteret ved en professionel repræsentant, som alene beskæftiger sig med repræsentation af sagsøgere i sager vedrørende kompensation for flyforsinkelser.

36

Afgørelsen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse¹⁶ kæret til Østre Landsret, som ændrede byrettens afgørelse og bestemte, at hver part skulle bære egne omkostninger.

Landsrettens begrundelse var kortfattet og henviste til forarbejderne til retsplejelovens kapitel 39 og Højesterets kendelse af 3. august 2016 (U 2016.3689 H), hvorefter landsretten fandt, at der ikke forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, således at flyselskabet undtagelsesvis skulle kunne tilkendes sagsomkostninger.

3.3. Sager, hvor kravet på kompensation allerede er betalt, eller hvor kravet allerede behandles ved byretten

Ved utrykt kendelse af 8. oktober 2018 bestemte Østre Landsret,¹⁷ at hver part skulle bære egne omkostninger i en sag, hvor sagsøger via sin repræsentant havde anlagt sagen mod flyselskabet, uanset at flyselskabet havde udbetalt kompensationskravet direkte til passageren en uge forud for udtagelsen af stævning.

¹² Jf. EU-Domstolens afgørelse i sagen C-204/08 *Rehder*.

¹³ PBN j.nr. 2019-21-1262.

¹⁴ PBN j.nr. 2020-21-0150.

¹⁵ BS-19753/2020.

¹⁶ PBN j.nr. 2020-21-0418.

¹⁷ BS-35408/2018.

Ved kendelse af 9. juli 2018 bestemte byretten, at passageren skulle betale sagsomkostninger til flyselskabet svarende til inkassosalæret.

Byretten lagde vægt på, at kravet var betalt forud for sagens anlæg, og at sagen blev hævet, efter sagsøgte havde kvitteret for modtagelse af sagen. Henset hertil skulle sagsøger betale sagsomkostninger til sagsøgte svarende til inkassosalæret.

Sagen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse¹⁸ indbragt for Østre Landsret, som ændrede byrettens afgørelse, således at omkostningerne blev ophævet. Landsretten henviste til, at sagsøger havde anlagt sagen, kort efter at flyselskabet den 26. april 2018, på trods af inkassovirksomhedens påkravsskrivelse af 19. april 2018, havde udbetalt kompensation direkte til sagsøgerne, ligesom det fremgik af sagen, at den blev hævet kort efter indgivelse af stævning og en uge inden fristen for svarskrift.

Ved kendelse af 19. maj 2020 (U 2020.2729 V) bestemte Vestre Landsret, at hver part skulle bære egne omkostninger, uanset det måtte lægges til grund, at byretten havde afsagt dom om kravet i en anden sag.

Passagerne anlagde sag mod flyselskabet ved stævning af 14. november 2019. Passagerne nedlagde påstand om betaling af kompensation på 7.473,11 kr. i henhold til EU-Forordning 261/2004 samt udenretlige inddrivelsesomkostninger med i alt 1.600 kr.

Flyselskabet påstod i sit svarskrift sagen afvist med henvisning til, at Retten i Kolding allerede havde afsagt dom i en sag vedrørende det helt samme krav.

Passagerne hævdede herefter sagen ved meddelelse af 16. december 2019.

Byretten bestemte, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger svarende til inkassosalæret med henvisning til, at sagen blev hævet, fordi der allerede var afsagt dom over kravet i en anden sag, og at dette krav allerede var blevet betalt, hvilket flyselskabet gjorde gældende i svarskriftet. På denne baggrund fandt retten, at der forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, at der var grundlag for at tilkende flyselskabet omkostninger svarende til inkassosalæret.

Sagen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse¹⁹ indbragt for Vestre Landsret, som ændrede byrettens afgørelse. Landsretten lagde vægt på, at byretten allerede havde afsagt dom om kravet i en anden sag, og at sagen derfor ikke skulle have været anlagt, men at dette ikke var en ganske særlig omstændighed, der kunne føre til, at flyselskabet undtagelsesvist skulle tilkendes sagsomkostninger.

Ved kendelse af 15. maj 2020 (U 2020.2380 Ø) nåede Østre Landsret til samme resultat.

Her hævdede sagsøgeren sagen, før retten havde fremsendt fortegnelse over parternes påstande, anbringender og beviser, og flyselskabet havde herefter anmodet om tilkendelse af sagsomkostninger. Byretten tilkendte flyselskabet sagsomkostninger.

Byretten bestemte, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger svarende til inkassosalæret. Byretten henviste i sin begrundelse til, at sagsøger havde anlagt to retssager vedrørende samme krav, og at sagsøger var repræsenteret ved en professionel part, som alene beskæftiger sig med repræsentation af sagsøgere i sager vedrørende kompensation for flyforsinkelse.

Sagen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse²⁰ indbragt for Østre Landsret, som ændrede byrettens afgørelse således, at hver part skulle bære egne omkostninger.

Østre Landsret lagde vægt på, at sagen blev hævet umiddelbart efter, at flyselskabet havde gjort opmærksom på, at sagen var anlagt to gange vedrørende samme krav, og at der på denne baggrund ikke var udarbejdet svarskrift. På denne baggrund fandt landsretten, at der ikke forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, hvorfor flyselskabet ikke kunne tilkendes sagsomkostninger.

Lidt mere end en måned senere nåede Østre Landsret imidlertid til det modsatte resultat.

Ved utrykt kendelse af 26. juni 2020²¹ bestemte Østre Landsret således, at flyselskabet *skulle* tilkendes sagsomkostninger svarende til inkassosalæret i en sag.

37

hvor sagsøger havde anlagt sagen på et tidspunkt, hvor flyselskabet allerede havde betalt hovedkravet.

Flyselskabet påstod sig tillagt sagsomkostninger under henvisning til, at sagsøger havde anlagt sagen to gange og herved spildt både rettens og flyselskabets ressourcer, hvilket ikke burde lægges flyselskabet til last. Flyselskabet henviste til, at sagsøgerens repræsentant havde begået samme fejl *talrige gange*.

Byretten bestemte herefter, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger svarende til inkassosalæret. Byretten lagde vægt på, at sagsøger havde været repræsenteret af en professionel partsrepræsentant, som hovedsageligt beskæftiger sig med at repræsentere flypassagerer i sager vedrørende kompensationskrav efter EU-Forordning 261/2004, og at sagen havde været unødigt anlagt. Uanset at der havde været begrænset forberedelse under sagen, fandt byretten, at der forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, at flyselskabet kunne tilkendes sagsomkostninger.

Sagen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse²² indbragt for Østre Landsret, der som nævnt stadfæstede byrettens afgørelse.

Af Østre Landsrets begrundelse fremgår blandt andet, at sagsøger havde anlagt sag to gange vedrørende samme krav, og at der under disse omstændigheder og henset til princippet i retsplejelovens § 318 og de forhold, der fremgik af byrettens begrundelse, forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, der kunne begrunde, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger.

At Østre Landsrets kendelse af 26. juni 2020 må anses for at være en (meget) enlig svale, understreges af, at Østre Landsret ved en utrykt kendelse af 8. september 2021 nåede frem til, at der i en situation, hvor flyselskabet havde betalt kravet på kompensation (7 måneder inden sagsanlæg), ikke udgjorde en sådan ganske særlig omstændighed, at der var grundlag for, at flyselskabet kunne tilkendes sagsomkostninger.

Landsretten ændrede dermed byrettens afgørelse af 16. marts 2021, hvor byretten havde bestemt, at flyselskabet skulle tilkendes sagsomkostninger, med henvisning til, at der forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, hvorfor dette undtagelsesvist kunne ske.

Byretten lagde således til grund, at sagsanlægget ikke havde været nødvendigt, hvorfor der forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, at sagsøgeren kunne pålægges sagsomkostninger. Flyselskabet blev herefter tilkendt sagsomkostninger svarende til inkassosalæret.

18 PBN j.nr. 2018-21-0469.

19 PBN j.nr. 2020-21-0278.

20 PBN j.nr. 2020-21-0433.

21 BS-17932/2020.

22 PBN j.nr. 2020-21-0267.

Byrettens afgørelse blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse²³ indbragt for Østre Landsret, der som nævnt ændrede byrettens afgørelse.

4. Byretternes praksis i lyset af den foreliggende landsretspraksis

Man skulle tro, at den foreliggende landsretspraksis ville føre til, at landets byretter ville være tilbageholdende med at tilkende flyselskaberne sagsomkostninger i sager, der hæves af sagsøgeren forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

Afgørelsen fra byretten af 16. marts 2021 synes imidlertid helt at bortse fra, at landsretterne kontinuerligt har bestemt, at den omstændighed, at et sagsanlæg er unødigt, ikke udgør en sådan ganske særlig omstændighed, at der er grundlag for at tilkende sagsomkostninger til flyselskabet.

Der kan også henvises til en afgørelse af 26. februar 2021, hvor byretten tilkendte det sagsøgte flyselskab sagsomkostninger.

Sagen udsprang af en forsinkelse under en flyvning fra Aarhus Airport til London Stansted Airport. Sagsøger indtog stævning mod det ansvarlige flyselskab, men hævdede sagen forud for sagsøgtes afgivelse af svarskrift uden at angive en begrundelse.

Flyselskabet påstod sig herefter tilkendt sagsomkostninger.

Byretten tilkendte flyselskabet sagsomkostninger svarende til inkassosalæret med henvisning til, at sagen blev hævet, efter at stævningen var forkyndt for flyselskabet, og fordi sagsøger i omkostningsmæssig sammenhæng måtte anses for at have tabt sagen. Byretten henviste herefter til, at det i praksis *flere gange er fastslået, at sagsøgte i hævdede flysager skal have tillagt omkostningsdækning svarende til taksten for inkassoomkostninger*. Da flyselskabet havde anmodet om fristforlængelse med henblik på at indhente yderligere oplysninger, fandt byretten herefter ikke anledning til at fravige dette udgangspunkt.

Det må formodes, at den praksis, byretten her henvist til, er den foreliggende og righoldige praksis fra byretterne.

Afgørelsen blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse²⁴ indbragt for Vestre Landsret, der ændrede afgørelsen, således at hver part måtte bære egne sagsomkostninger.

Landsretten henviste til, at småsagsprocessen efter forarbejderne er indrettet på en sådan måde, at parterne ikke har behov for advokatbistand under sagens forberedelse. På den baggrund og på baggrund af det, der i øvrigt er anført i forarbejderne om sagsomkostninger i småsagsprocessen, fandt landsretten således, at det i en sådan situation kun under ganske særlige omstændigheder kan komme på tale at tilkende flyselskabet sagsomkostninger.

Landsretten kunne passende have henvist til, at det i landsretternes praksis flere gange er fastslået, at sagsøgte i flysager, der hæves forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse, ikke tilkendes sagsomkostninger.

38

Den foreliggende landsretspraksis er i vidt omfang utrykt, men det ændrer imidlertid ikke på, at den foreliggende trykte praksis ikke synes at overlade et nævneværdigt skøn til byretterne ved fastsættelsen af sagsomkostninger i sådanne sager.

5. Sammenfattende bemærkninger

Det må på baggrund af ovenstående gennemgang af praksis for sagsomkostningsfastsættelsen i småsager vedrørende kompensation

efter EU-Forordning 261/2004 konstateres, at Højesterets afgørelse i U 2016.3689 H – og den efterfølgende landsretspraksis – har afstedkommet en forholdsvis klar retstilstand, for så vidt angår vurderingen af, hvornår der foreligger sådanne ganske særlige omstændigheder, der kan begrunde, at et flyselskab kan tilkendes sagsomkostninger. Det kan således konstateres, at kriteriet »ganske særlige omstændigheder« i henhold til landsretternes praksis i flysager alene giver en særdeles snæver adgang til at tilkende det sagsøgte flyselskab sagsomkostninger i sager, hvor sagsøgeren har hævet (små)sagen før rettens udarbejdelse af fortegnelse.

Denne fortolkning synes umiddelbart at være i overensstemmelse med bemærkningerne i Retsplejerådets betænkning nr. 1436/2004, hvorefter den sagsøgte i en småsag selv bærer risikoen for, at sagen falder bort forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

Byretterne ses imidlertid at have lagt vægt på en række omstændigheder ved tilkendelse af sagsomkostninger til de sagsøgte flyselskaber, som umiddelbart synes uforeneligt med de *risikobetragtninger*, der er angivet i betænkningen.

Byretterne ses således navnlig at have lagt vægt på, at sagsøgerne i sagerne har været repræsenteret af en professionel partsrepræsentant, som hovedsageligt beskæftiger sig med at repræsentere flypassagerer i sager vedrørende kompensationskrav efter EU-Forordning 261/2004. Dette kan i henhold til forarbejderne til reglerne i retsplejelovens kapitel 39 og Højesterets kendelse i U 2016.3689 H næppe tillægges selvstændig betydning.

Byretternes ses ligeledes at tilkende sagsomkostninger i sager, som vurderes at have været »unødigt anlagt«. Selvom der ikke henvises til bestemmelsen i retsplejelovens § 318, må det antages, at denne bestemmelse – om ikke andet så analogt – er en del af byretternes grundlag. Som anført ovenfor forudsætter anvendelsen af retsplejelovens § 318, at parten eller dennes repræsentant har handlet culpøst. I denne sammenhæng synes det således nærliggende at inddrage den omstændighed, at passageren har været repræsenteret af en professionel partsrepræsentant, som hovedsageligt beskæftiger sig med at repræsentere flypassagerer i sager vedrørende kompensationskrav efter EU-Forordning 261/2004, såfremt dette da ellers er tilfældet.

Landsretterne synes alene i en enkelt sag at have inddraget det faktum, at sagsøgerne i flere sager har været repræsenteret af en professionel partsrepræsentant, som hovedsageligt beskæftiger sig med at repræsentere flypassagerer i sager vedrørende kompensationskrav efter EU-Forordning 261/2004.

Det er således alene i Østre Landsrets kendelse af 26. juni 2020, at retten ved en analog anvendelse af retsplejelovens § 318 vurderede, at der forelå sådanne ganske særlige omstændigheder, idet det kunne lægges til grund, at sagen var anlagt på et tidspunkt, hvor det sagsøgte flyselskab allerede havde betalt det skyldige beløb.

Selvom Østre Landsrets kendelse af 26. juni 2020 ses at være den eneste afgørelse fra landsretterne, hvor sagsøgte er tilkendt sagsomkostninger i en situation, hvor sagsøgeren har hævet sagen før rettens udarbejdelse af fortegnelse, efterlader såvel den pågældende afgørelse som byretternes praksis alligevel spørgsmålet om, hvornår der i retsplejelovens § 318 eller princippet heri er hjemmel til at tilkende den sagsøgte sagsomkostninger, selvom sagen hæves forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse. Da anvendelsen af retsplejelovens § 318 i forvejen har undtagelsens karakter, synes Højesterets afgørelse i U 2016.3689 H ikke at

23 PBN j.nr. 21/08177.

24 PBN j.nr. 21/06315.

udelukke, at en sagsøgt kan tilkendes sagsomkostninger i et sådant tilfælde, og behovet for at sanktionere unødige proces synes oplagt at være til stede i en sagstype som flysager. Spørgsmålet er i så fald, hvornår bestemmelsen skal anvendes.²⁵

Det må ved bedømmelsen efter § 318 indgå, i hvilken grad sagens unødige anlæg beror på sagsøgers – i realiteten dennes repræsentants – uagtsomhed. Som ved anvendelsen af retsplejelovens § 318 må der således stilles krav om, at der er handlet culpøst.²⁶ I den sparsomme praksis, der foreligger for så vidt angår anvendelsen af retsplejelovens § 318, synes ansvarsnormen at være skærpet, hvorefter der må stilles krav om en vis skødesløshed. Anvendelsen af retsplejelovens § 318 og § 336 a, synes nærliggende at anvende i sager, hvor der faktisk er tale om overflødig procesførelse, som beror på en klar fejl, jf. eksempelvis som i sagerne, der blev afgjort ved Østre Landsrets kendelser af 26. juni 2020 og 8. september 2021. I den forbindelse synes det med henvisning til lovbemærkningerne til den nugældende § 318

39

nærliggende at lægge vægt på, at sagsøger er repræsenteret ved advokat eller en professionel inkassovirksomhed, som alene eller i væsentlig grad beskæftiger sig med inddrivelse af krav i henhold til EU-Forordning 261/2004.

Det må dog forudsættes at være en betingelse, at den sagsøgte har udarbejdet svarskrift, idet anvendelsen af retsplejelovens § 318, stk. 1, og § 336 a, jf. § 318, stk. 2, forudsætter, at sagsførelsen har påført modparten (unødvendige) udgifter til varetagelsen af sagen.

Om retsplejelovens §§ 318 og 336 a giver mulighed for at tilkende sagsomkostninger i småsager, der hæves inden rettens udarbejdelse af fortegnelse, kan dog fortsat på baggrund af Højesterets afgørelse i U 2016.3689 og forarbejderne til reglerne om småsager forekomme usikkert. Landsretternes praksis synes at efterlade en forholdsvis klar retstilstand, hvorefter der som udgangspunkt ikke foreligger ganske særlige omstændigheder, selvom sagsøgeren er skyld i unødige procesførelse. Da denne praksis ikke nødvendigvis er oplagt, og da byretterne i øvrigt synes noget modvillige, ville det ikke være uhensigtsmæssigt med en højesteretsafgørelse herom.

²⁵ Den specifikke problemstilling er ubehandlet i den juridiske litteratur, jf. Gomard, Kistrup, Civilprocessen, 8. udgave, 2020, Bang-Pedersen, Christensen og Petersen, Den Civile Retspleje, 5. udgave, 2020, Kirk, Sagsomkostninger i civile sager, 2. udgave, 2011.

²⁶ Jens Møller m.fl. Kommenteret Retsplejelov Bind I – §§ 1-477, 10. udgave, side 846.